

שיעור על הספר

מסילת ישרים

על דרך הסוד

שנמסר מפי מורינו רה"י הרה"ג ר' אברהם יעקב פריצקי שליט"א

שיעור שני

יוצא לאור לרפואת שני בת רינה

ולעילוי נשמת שמואל בן עמרם

אליז בת מזל

קונטרס זה יוצא לאור על ידי מכון "דעה את ה'" להוצאת ספרים ומאמרים על דרך "חכמת האמת", שעל ידי "ישיבת השער לה" ללימוד הנגלה והנסתר.

מאמר שני

הטבע

☆ ∞ ∞ ∞ ∞

אמר המַחְבֵּר, החבור הַזֶּה לא חִבְּרָתִי לְלַמֵּד לְבְנֵי הָאָדָם
 אֶת אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ, אֶלָּא לְהַזְכִּיר אֶת הַיְדוּעַ לָהֶם כְּבָר,
 וּמִפְּרֶסֶם אֶצְלָם פְּרִסוּם גָּדוֹל. כִּי לֹא תִמָּצָא בְּרַב דְּבָרֵי
 אֶלָּא דְּבָרִים שְׂרֹב בְּנֵי הָאָדָם יוֹדְעִים אוֹתָם וְלֹא מִסְתַּפְּקִים
 בָּהֶם כָּלֵל, אֶלָּא שֶׁכִּפִּי רַב פְּרִסוּמָם וּכְנֻגָּד מֵה שְׁאַמַּתְתָּם
 גְּלוּיָהּ לְכָל, כִּן הֵעֲלֵם מֵהֶם מְצוּי מְאֹד וְהִשְׁכַּחַה רַבָּה.
 עַל כֵּן אֵין הַתּוֹעֵלֶת הַנִּלְקַח מִזֶּה הַסֵּפֶר יוֹצֵא מִן הַקְּרִיאָה
 בּו פֶּעַם אַחַת, כִּי כָּבֵר אֶפְשֶׁר שֶׁלֹּא יִמָּצָא הַקּוּרָא בְּשִׁכְלוֹ
 חֲדוּשִׁים אַחַר קְרִיאָתוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ בּו לְפָנַי קְרִיאָתוֹ אֶלָּא
 מֵעַט. אֲבָל הַתּוֹעֵלֶת יוֹצֵא מִן הַחֲזָרָה עָלָיו וְהַהֲתַמָּדָה, כִּי
 יִזְכְּרוּ לוֹ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַנִּשְׁכָּחִים מִבְּנֵי הָאָדָם בְּטֻבְעוֹ,
 וַיִּשִׁים אֶל לְבֹ חוּבָתוֹ אֲשֶׁר הוּא מֵתַעֲלֵם מִמֶּנָּה:

הטבע - מיקומו

כתב רבינו, שחיבור זה אינו מיועד אלא להזכיר את הפסוקים ומאמרי חז"ל הידועים לנו היטב ושאמיתם גלויה לכל, ואולם, מכיוון שהם נשכחים מבני האדם על ידי ה"טבע", הרי על ידי החזרה וההתמדה בלימוד ספר זה הם יזכרו לו.

והנה, באופן פשוט היה נראה שסדר הדבר הוא כפשוטו, שהטבע משכת, והחזרה מזכירה.

ואלם, אמת הדבר כפי "דרך האמת" היא, שיש כאן "סוגיא" המבררת היטב מהו "מיקום" הטבע המשכת, מדוע אנו נמצאים בו, מהו "מיקום" הדבר המזכיר לנו את הדברים הנשכחים על ידי ה"מיקום" של הטבע, והיאך הוא פועל.

תועלת גדולה יש ב"מיקומם" של הדברים, משום שכל דבר שלא ברור, הרי גם כשתלמד אותו היטב על בסיס שאינו ברור הרי הוא לא יתברר היטב, ואילו אם תלמד את הדברים באופן "ממוקם", הרי הוא יתברר היטב.

יתר על כן:

משמעות עניין ה"מיקום" בענייננו - מקום "הטבע המשכת" ומקום ה"זכירה" היא, שאת הדברים "הידועים ומפורסמים אצלנו" אנו רואים באופן מסויים - ממיקום מסויים שהוא מקום שליטת הטבע והוא המשכת מאתנו את הכח הפועל שבאותם הדברים, ומאידיך החזרה וההתמדה תביא לכך שנקרא את אותם דברים ממבט מ"מיקום" אחר - בו פועל כח הזכרון.

חיוב

עוד כתב רבינו על כך "וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממונה", לומר שדברים אלו הם חובתינו! אין כאן "מעלות", אלא "התחייבות", ומ"התחייבות" זו מתעלמים אנו!

בפשיטות היה נראה, ש"התחייבות" זו היא חיוב היראה האהבה והדבקות שמזכירם רבינו להלן, ואם כן שורש חיוב זה הוא מצוות "חובות הלבבות", ואולם, כפי שיבואר להלן עיקר כוונת הדברים היא לחיובינו לעלות מ"מקום" הטבע המשכח אל "מקום" הזכירה, וחיוב זה הוא עיקר הדת ממש.

ה' - אלקינו

ביאור הדברים:

הנה, קבע הקב"ה שהנהגתו את עולמו תהיה במספר שמותיו יתברך. שני השמות העיקריים בהן הוא מתגלה, הן הוי"ה ואלקים.

משמעות שם הוי"ה היא שהוא מהווה את הכל, ומשמעות שם אלקים היא שהוא "מנהיג".

סדר הדבר הוא, שלמעלה – אצל הקב"ה הוא מתגלה בשם הוי"ה – המהווה את הכל, ובירידתו למטה להנהגת העולם הוא מתגלה בשם אלקים – המנהיג.

והנה, בשם "אלקים" נכללות גם הנהגות שאינן הנהגות הקב"ה, כבית דין הנקראים אלקים, וכן יש גם "אלהים אחרים". טעם הדבר הוא, משום ששם הוי"ה הוא הוא עיקר גילוי הקב"ה, ואילו שם אלקים בירידתו למטה עלול להיות מנותק משם הוי"ה, ומשום כך יש בו מקום תפיסה ל"אלהים אחרים".

יסוד היהדות הוא "שמע ישראל, ה' אלקינו", דהיינו שאף שלעת עתה נראה שיש פירוד כל שהוא בין הוי"ה לאלקים שהרי הוי"ה היא

למעלה ואילו האלקים למטה, הרי אמת הדבר היא שהוי"ה אחד, והוא מהווה את כל ההנהגה.

אלקים - הטבע

והנה, למדונו רבותינו ש"הטבע" בגי' "אלקים". בפשיטות בא הדבר לומר, שאם היתה לנו הווא אמינא שהטבע מנותק ח"ו מהקב"ה ובאופן שאין הטבע מונהג על ידי האלקים – הרי אין הדבר נכון, וההוכחה לכך היא שהרי מכיוון ש"הטבע" בגי' "אלקים" הרי שהקב"ה – ה"אלקים" מנהיג את הטבע.

ואולם, אמת הדבר הפוכה!

"חידוש" זה ש"הטבע" בגי' "אלקים" לומר שהקב"ה מנהיג את הטבע, נכון לאדם חסר דעת שיש לו צד מחשבה שהקב"ה לא מנהיג את הטבע, לכן צריך לומר לו ש"הטבע" בגי' "אלקים" – לומר שאלקים מנהיג אותו. ואולם, חסרון דעת זה אינו שייך אלינו, שהרי אצלנו ברור הדבר כשמש בצהרים שהקב"ה ברא את הבריאה ואת הטבע, ואם כן אין צריך לכך כל גימטריא.

ואולם, גם לנו יש משמעות לכך ש"הטבע" הוא בגי' "אלקים", והיא שבניגוד לעיקר גילוי ה' שהוא בשם הוי"ה, הרי שלעת עתה מנהיג הקב"ה את הבריאה על ידי שם "אלקים" שהוא הוא הניכר ב"הטבע", ובאופן ש"הטבע" מגלה רק את הרובד הנמוך של גילוי יתברך המתגלה בשם אלקים.

הנהגה נמוכה זו – בשם "אלקים" שהיא בגימטריא "הטבע", היא היא מקור האפשרות לשכחת הבורא. מאידך, הדבר הרצוי אצלנו הוא, להגיע לעיקר גילוי שם הוי"ה שהוא מעבר לשם אלקים.

אצילות בריאה יצירה ועשייה

ביתר בירור:

הנה, רבותינו פירשו "מיקום" ברור – היכן מתגלה שם הוי"ה ששם הוא שם עיקר הגילוי ומשום כך בו נמצאת הזכירה, והיכן מתגלה שם אלקים שהוא בניתוק מסויים משם הוי"ה, ומשום כך בו פועלת השכחה.

הנה, בבריאת העולם ברא הקב"ה ארבעה עולמות – אצילות בריאה יצירה עשייה.

משמעותן היא: "אצילות" – אצלו יתברך. "בריאה" – מלבר אליו – מבחוץ אליו, שהרי הוא אינו "אצלו". "יצירה" – בריחוק נוסף בו רק מציירים אותו יתברך. "עשייה" – מקום בו רק עושים את דברו כשהניתוק גדול יותר.

בעולם האצילות מנהיג שם הוי"ה, משום ששם – אצלו הוא מהווה את הכל. מאידך, בעולמות בריאה יצירה ועשייה שהם מחוץ אליו מנהיג שם "אלקים", ומכיוון שעולמות אלו נפרדים ורחוקים ממנו, לכן יש בהם שליטה מסויימת אף ל"אלהים אחרים" ובהם פועלת השכחה.

מכלל משמעות הדבר, שכוחות שם ה"אלקים" הנפרדים ממנו יתברך – בהם נמצא הכח המשכח מאתנו את עיקר הדבר – שהוא הקרבה אליו יתברך, פועלים יותר – ככל שהריחוק יותר.

אם כן, אם מקומנו יהיה בעולם האצילות, לא תהיה לנו כל שכחה. פחות מכך אם נהיה בבריאה, עוד פחות ביצירה ועוד פחות בעשייה – בה יש כח גדול לשכחה.

זרקות ההטבעה

ביתר בירור:

כפי הנזכר, שם הוי"ה מנהיג את עולם האצילות, ואילו שם אלקים שהוא "הטבע", הוא השם המנהיג את עולמות בריאה יצירה עשייה.

באמת, יש "מבנה" בזה, איך "הטבע" יורד לעולמות בריאה יצירה עשייה.

הנה, הקב"ה מהווה ממקום אצילותו – מעולם האצילות את הכל. והנה, סדר הנהגתו ממקום מושבו בעולם האצילות את העולמות הנמוכים בריאה יצירה ועשייה, היא בדרך שהוא מטביע את חותמו ככל הטבעת חותם. "הטבעה" זו, היא היא "הטבע" המתגלה בשם "אלקים".

והנה, סדר הטבעת חותמת היא במספר שלבים:

א. בשלב ראשון בעל החותמת עושה במקום אצילותו חותמת, בכדי להוציא את הוראותיו חוצה לו – אל ה"לבר" ממנו.

ב. חותמת זו – עשויה באופן שהחוקק בה הפוך, והוא השלב השני – עולם הבריאה.

ג. הוא חותם עם החותמת על גבי הקלף ובו מצטיירת ההוראה – עולם היצירה.

ד. הוא מוציא את החותמת מעל גבי הקלף הנחתם, ובכך אין כל קשר ישיר בין בעל החותמת והקלף עליו הדברים חתומים, אלא לא נשארת עליו אלא החתימה והיא הסיבה ל"עשיית" הדברים – עולם העשייה.

והנה, הדבר ברור, שככל שקרובים יותר אל האדם החותם, כך בהירות הדברים וזכרונם גדולה יותר, כפי סדר זה:

אם תהיה "אצלו" ותדבר אתו פנים בפנים, הרי הסכוי גדול מאד שהדברים המסוכמים ביניכם יתקיימו.

אם תהיה "מלבר" אליו, כשהקשר בינך ובינו אינו אלא באופן שהוא אוזח בחותמת ומעוניין לחתום אתך על העניין, הרי פוחתת מעט בהירות ההתחייבות שבין שניכם.

אם הקשר ביניכם יהיה רק כפי האפשרות שאתה "תצייר" במחשבתך מי הוא החותם, והוא כפי המצב בו הוא מצמיד את החותם שלו לקלף הנחתם, הרי הקשר רחוק עוד יותר, ואם כן בהירות ההתחייבות פוחתת יותר.

כהמשך לכך, אם הקשר ביניכם הוא באופן רחוק שכל שיש בידך הוא הקלף עליו החתימה, הרי הבהירות רחוקה יותר והשכחה עלולה לפעול בה.

העולמות

כשנתבונן נראה, שסדרי הטבעה אלו, הם סדרי העולמות בריאה יצירה ועשייה. הנה, הקשר עם הבורא בעולם האצילות הוא ממש אצלו, כשבקשר ישיר זה אין צורך בכל הטבעת חותם. אם כן, הוא מונהג על ידי שם הוי"ה, ולא על ידי שם אלקים שעניינו הטבעת הטבע.

מתחת לזה, בעולם שהוא "מלבר" אליו יתברך שהוא עולם הבריאה המונהג על ידי שם "אלקים", הרי הקשר בדרגה זו נמוך יותר והוא כהקשר המסתמך על החותם ולא על החותם, ובו פועלת הנהגת הטבע המשכחת.

עוד מתחת לזה בעולם היצירה שאף הוא מונהג על ידי שם אלקים, ובו הקשר נמוך יותר והוא רק כרמת הקשר שישנו במצב בו החותמת נמצאת על גבי הקלף.

עוד מתחת לזה בעולם העשייה שאף הוא מונהג על ידי שם אלקים, ובו הקשר נמוך יותר, והוא רק כרמת הקשר שישנו במצב בו אין אלא את החתימה שעל גבי הקלף.

ויאמר ה' א'

והנה, יסוד כלל הבריאה וכלל הדת הוא, לדעת שהו"ה הוא האלקים.

משום כך, כשהקב"ה ברא את האדם, הוא אמר לו "ויאמר הו"ה אלקים אל האדם מכל עין הגן אכל תאכל...", כשבכך ידע האדם שהו"ה הוא הא'. ואולם, מה שקרה בפועל הוא, שהנחש אמר "אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עין הגן", כשבכך הוא השמיט את שם הו"ה מהנהגת הבריאה, והכניסה להנהגת שם אלקים שהיא "הטבע".

על כך בא גילוי יציאת מצרים שהוא יסוד היהדות, וגילה שוב כי הו"ה הוא הא', ועל כך נצטוונו בתורה "וַיְדַעַתְּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד".

זוהי "חובתנו" – "אשר אנו מתעלמים ממנה!" חובתנו היא לדעת שמיקומו נמוך בו שולט שם "אלקים" כשיש בו כוחות המשכחים מאיתנו את עיקר הדבר, שהוא "הו"ה הוא האלקים".

מיקום האדם

באופן מעשי:

ישנה אפשרות שכל קשר האדם עם בוראו, יהיה ברובד של עולם ה"עשייה" שהוא הנמוך ביותר. דרך משל. גם אם הוא עושה את כל המצוות בכל דקדוקיהן ולומד תורה בכל יכלתו משום שכך ציווה הקב"ה, הרי בסיסו נכון, והוא עושה את הדברים כפי עולם ה"עשייה". הוא ראה את הכתוב על הקלף שהמלך חתם עליו בתורתו, והוא עושה כפי הכתוב.

למעלה ממנו, אדם שעושה הכל כפי הכתוב, אך הוא גם "מצייר" במחשבתו היאך מתקשרים הדברים עם רצון בוראו, ומדוע ועל איזה "מבנה" מושתת הדבר שבעשיית המצוות הוא יהיה בצוותא עם בוראו, וכשבכך תהיה לבורא יתברך נחת.

עוד ראוי לו לאדם להתעלות, עד כדי כך שהוא ירגיש שהוא ממש "מלבר" – מבחוץ אליו יתברך, כשהקב"ה בפנים ואני בסמוך אליו מבחוץ, והרי עושה אני את רצונו.

כל "עבודה" זו הנזכרת, היא ב"מיקום" של שם "אלקים" המושתת על ההטבעה, כשברור הדבר שככל שמתעלים כלפי מעלה, כך פוחת כח ה"טבע" המשכת.

לאחר עליות דרגות אלו, זוכה האדם לראות פני אלקים בהיותו "אצלו" ממש במקום הנהגת שם הוי"ה, והוא המקום שהוא "למעלה מן הטבע" – ההטבעה, בו אין פועלת השכחה כלל.

המסילה

והנה, יש מקום לדון, האם התורה כוללת גם "סוגיות" בעניין זה של סדרי העליה מהעולמות הנמוכים אל עולם האצילות?

על כך בא הספר "מסילת ישרים", ומזכיר היטב שעל דרך האמת כל אותם פסוקים ומאמרי חז"ל הידועים לנו ומפורסמים אצלנו פרסום גדול, עומק עניינם הוא הזכרת דבר זה הנשכח מאתנו. אין צורך לחפש את הדבר בכל מקום אחר!

הדבר יגיע עד כדי כך, שבסוף הדבר יתברר למחפש את הקרבה אליו יתברך, שכל פסוק וכל מאמר חז"ל ממש מדברים על סדר ההתעלות מהנהגת "אלקים" שהוא בגימטריא "הטבע", אל "הוי"ה הוא האלקים".

קונטרס זה יוצא לאור על ידי מכון "דעה את ה'" להוצאת ספרים ומאמרים על דרך "חכמת האמת", שעל ידי "ישיבת השער לה" ללימוד הנגלה והנסתר.

שיעורי הישיבה מתקיימים בבית הכנסת הגר"א רח' הפסגה 51 בית וגן למטה, ונשמעים בטל' הישיבה 02-5606201, ב"קול הלשון" בקו ישיר לשיעורי הרב 0732951392, ואף ניתנים לצפייה באתר קול הלשון.

בזמני השיעור, ניתן להשתתף בשיעורים אלו גם באופן חי בתוך השיעור, ב"זום", דרך קו הישיבה, ודרך הקו של קול הלשון.

שיעורי הישיבה:

ימים א' - ו' לאחר תפילת ותיקין - תקט"ו תפילות לרמח"ל

ימים א' - ה' בין השעות 21.30 - 22.30 - ספרא דצניעותא בעיון

יום חמישי בשעה 3.00 - פרשת השבוע

יום שישי בשעה 10.00 - שערי אורה

שבת קדש בשעה 16.00 - מסילת ישרים

מוצש"ק בשעה 22.00 - זוהר - היכלות בראשית

לפנייה בכל ענייני הישיבה, לתרומות ולהנצחות, להצטרפות לרשימת התפוצה, להשגת ספרי מורינו ראש הישיבה "יסוד הבריאה" שני חלקים, "יסוד המועדים", "צוציתא", "בינת הדעת", "אדיר במלוכה" שני חלקים ועוד חוברות שיצאו לאור, ניתן לפנות לטל' הישיבה 02-5606201, או לטל' 0504169427 או למייל yeshiva@hasaar.com

תרומות ניתן להעביר גם ב"נדירים פלוס", על שם "ישיבת השער להשם".

לשאלות בלימוד ישירות לראש הישיבה ניתן לפנות לטל' 0527126035 בין השעות 19.30-20.30